

ВІНІЧЕНКО І. І.

д. е. н., професор
Дніпропетровський державний аграрний університет
trusova_natalya5@rambler.ru

ТРУСОВА Н. В.

к. е. н., доцент
Дніпропетровський державний аграрний університет
trusova_natalya5@rambler.ru

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті досліджено механізм формування фінансової складової господарської діяльності сільськогосподарських підприємств в системі фінансових відносин. Зокрема, зроблено огляд різних методичних підходів до визначення фінансового потенціалу підприємства під кутом поточних й потенційних можливостей фінансових ресурсів та їх форм. Автором визначені найсуттєвіші напрями реалізації фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств, які передбачають виявлення їх пріоритетних фінансових інтересів в синтезі потокових, вартісних і поведінкових аспектів діяльності.

Ключові слова: фінансова діяльність, фінансові ресурси, фінансові потоки, фінансовий потенціал, ринкова вартість, фінансові важелі.

ВИНИЧЕНКО І. І.

д. э. н., профессор
Днепропетровский государственный аграрный университет
trusova_natalya5@rambler.ru

ТРУСОВА Н. В.

к. э. н., доцент
Днепропетровский государственный аграрный университет
trusova_natalya5@rambler.ru

ФІНАНСОВАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ РАЗВИТИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье исследован механизм формирования финансовой составляющей хозяйственной деятельности сельскохозяйственных предприятий в системе финансовых отношений. В частности, сделан обзор разных методических подходов к определению финансового потенциала предприятия под углом текущих и потенциальных возможностей финансовых ресурсов и их форм. Автором определены самые существенные направления реализации финансовой деятельности сельскохозяйственных предприятий, которые предусматривают выявление их приоритетных финансовых интересов в синтезе потоковых, стоимостных и поведенческих аспектов деятельности.

Ключевые слова: финансовая деятельность, финансовые ресурсы, финансовые потоки, финансовый потенциал, рыночная стоимость, финансовые рычаги.

VINICHENKO I. I.

doctor of economic sciences, professor
Dnipropetrovsk State Agrarian University
trusova_natalya5@rambler.ru

TRUSOVA N. V.

candidate of economic sciences, associate professor
Dnipropetrovsk State Agrarian University
trusova_natalya5@rambler.ru

FINANCIAL CONSTITUENT OF ECONOMIC ACTIVITY DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

In the article the mechanism of forming of financial constituent of economic activity of agricultural enterprises is investigational in the system of financial relations. In particular, the review of the different methodical going is done near determination of financial potential of enterprise, under the corner of current and potential possibilities of financial resources and their forms. The most substantial directions of realization of financial activity of agricultural enterprises that envisage the exposure of them priority financial interests in the synthesis of stream, cost and behaviour aspects are certain an author of activity.

Keywords: financial activity, financial resources, financial streams, financial potential, market value, financial leverages.

Постановка проблем. Фінанси – основа економіки, тут створюється національний дохід, що є джерелом формування фінансових ресурсів, одержання й розділу доходів з метою забезпечення відтворення виробництва, отримання прибутку для власників. Аналіз показує, що в процесі ринкових трансформацій саме в сфері ресурсного забезпечення аграрна економіка України понесла найвідчутніші втрати. В перші десятиліття ринкових реформ відбулося постійне скорочення обсягів власних фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств і погіршення умов доступу до зовнішніх джерел їх формування. Подальші позитивні зміни не забезпечили повної компенсації негативних наслідків цих процесів. І на сьогодні фінансове забезпечення поточної діяльності та перспективного економічного розвитку сільськогосподарських підприємств залишається найбільш гострою й болючою проблемою. Її негативним наслідком є постійна збитковість значної частини сільськогосподарських підприємств, висока варіативність фінансових результатів їхньої діяльності, низький рівень кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємств галузі сільського господарства.

Зазначені проблеми визначають актуальність дослідження з питань фінансової складової розвитку сільського господарства, об'єктивної оцінки реального стану і ключових чинників впливу, виявлення наявних можливостей та наукових передумов для стабілізації фінансових процесів, обґрунтування конструктивних напрямів формування прийняттого рівня фінансового потенціалу сільського господарства української економіки та його фінансової адаптації до динамічної зміни зовнішнього і внутрішнього економічного оточення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний базис і прикладний інструментарій вирішення актуальних питань аграрних фінансів з формування фінансової складової розвитку сільського господарства постійно знаходяться в центрі наукових досліджень учених: В. Андрійчука, В. Борисова, О. Гудзь, М. Дем'яненко, М. Маліка, Ю. Луценко, П. Саблука, О. Шпичака, А. Чупіса. Їхні результати дослідження створили наукові передумови для подальшого наукового пошуку в сфері формування ефективної системи фінансового забезпечення аграрного виробництва України. Разом з тим залишається значна частина проблемних питань, обумовлених постійною динамічною зміною структури та траєкторії розвитку фінансового оточення, наявність яких актуалізує необхідність розширення діапазону досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей, закономірностей і тенденцій забезпечення фінансової складової розвитку сільського господарства та визначення основних напрямів її стабілізації.

Виклад основного матеріалу. Фінансова складова діяльності суб'єктів господарювання в сільському господарстві спрямована на ресурсне забезпечення реалізації їх виробничих, інвестиційних, соціальних, екологічних програм і проектів. Наявність таких програм, розроблених на наукових засадах, є необхідною умовою оцінки потреби і фінансових ресурсах, вибору та оптимізації структури джерел їх формування за критеріями мінімізації вартості або ризику.

Розглядаючи фінансову складову господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з позиції системного підходу оцінки потреби в фінансових ресурсах (автор ідеї – Левчаєв П.А.), передбачається наступна структура [4]:

- методологічні основи фінансів сільського господарства, де формується категорійний апарат, сутність фінансів сільськогосподарських підприємств та їх функції, джерела

формування;

- проблеми регулювання, насамперед у формі державної підтримки сільськогосподарських підприємств, де висвітлюються особливості цільового фінансування й інших видів підтримки;

- форма поведінки системи фінансових відносин – практика фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств, її результати та аналіз, де формуються фактори, що впливають на розмір фінансових ресурсів, особливості споживання, розподілу, інвестування.

Частково фінансову складову господарської діяльності підприємств сільського господарства та системи їх фінансових відносин наведено на рисунку 1. Дія ринкових відносин на фінансову складову господарської діяльності підприємств аграрної сфери проявляється багатогранно, за багатоаспектністю вивчення, теоретичним осмисленням категорії, усталеністю понять у контексті трансформацій, протиріччями в умовах збільшення спеціальних знань і ускладнення міжпредметних відносин [4, с. 24].

Фінансова діяльність відображається в фінансових потоках, в основі яких лежить залучений капітал направлений на формування майна. З рисунка випливає, що до фінансової складової господарської діяльності підприємств в системі фінансових відносин залучені економічні категорії, які з латентних форм набувають форму фінансової потоків. При функціонуванні фінансів підприємств аграрної сфери насамперед встановлюються відповідні економічні відносини і взаємозв'язки, а фінансові відносини у прикладному аспекті виступають засобом оцінки рівня фінансової стабільності сільськогосподарських підприємств.

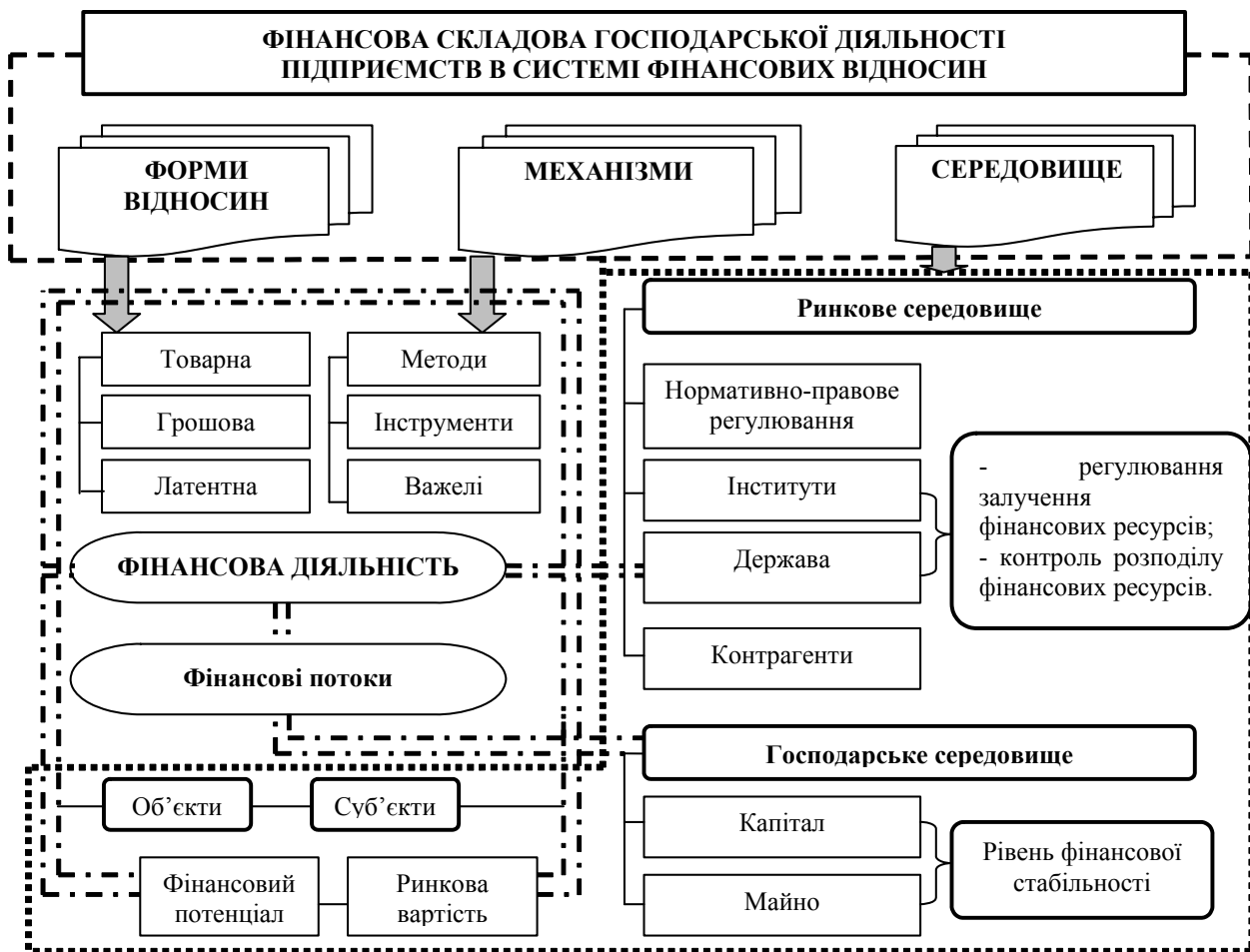

Рис. 1. Фінансова складову господарської діяльності підприємств аграрної сфери

Сформований капітал забезпечується за рахунок фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємств. Підсумки фінансової діяльності відображаються у фінансових

показниках – ліквідності, фінансової незалежності. При цьому фінансові ресурси виступають в якості «поточних і потенційних можливих грошових засобах, які за необхідності можуть бути використані як знаки розподіленої вартості», тому «надійність системи фінансових ресурсів визначається її найбільш слабкою ланкою – недорозвиненість форм господарювання сільськогосподарських підприємств визначає неповну реалізацію фінансових можливостей і навіть уразливість великих форм господарювання» [4, с. 47]. Відповідно, як і всі функціональні системи, система фінансових відносин господарської діяльності підприємств підлегла головній меті – забезпеченню зростання ринкової вартості підприємства. Дана система підтримується власною головною цільовою постановою – забезпеченням фінансових передумов діяльності сільськогосподарських підприємств в поточному і довгостроковому періодах.

Характеристика фінансової складової господарської діяльності сільськогосподарських підприємств в системі фінансових відносин пов'язана з виділенням їх об'єктів та суб'єктів. Об'єктом фінансових відносин сільськогосподарських підприємств є їх фінансовий потенціал, який формує рівень фінансової стабільності, а в процесі розподілу – споживання, відшкодування фінансових витрат через сформований власний капітал та визначення ринкової (справедливої) вартості підприємства. Суб'єктами фінансових відносин виступає держава, підприємства, їх працівники; власники, інвестори, фінансово-кредитні установи та ін.

Фінансова складова розвитку господарської діяльності сільськогосподарських підприємств в системі фінансових відносин полягає в уникненні банкрутства, оцінці фінансового стану, фінансовому плануванні та інших заходах. Актуальною є проблема управління капіталом сільськогосподарських підприємств, як основи формування робочого майнового комплексу, що при розвинутій конкуренції забезпечує досягнення основної мети та завдань підприємств – ефективність здійснення операційно-фінансової діяльності задля стабілізації рівня фінансової безпеки господарювання.

Класичні фактори господарювання «праця, земля, капітал» і бізнес, які описує класична економічна теорія, в сучасних умовах ускладнюється через необхідність розробки теоретичного та методологічного підходу до пояснення процесу трансформації ресурсів у вартість підприємства. Класична ресурсна концепція управління спрямована на необхідність досягнення високих фінансових результатів за рахунок не стільки ринкової поведінки, скільки управління ресурсами підприємства, зокрема фінансовими. Розвиток нових модних концепцій, насамперед теорії динамічних здатностей підприємства, спонукає до нового розуміння незмінних моделей цільової функції підприємств, де метою розвитку останнього вважається нарощення його ринкової вартості, головним чином за рахунок фінансових важелів формування вартості.

Незважаючи на те, що концепція динамічних здатностей, яка започаткована в наукових працях Й. Шумпетера, Е. Пенроуз, Р. Нельсона [8], знаходиться на ранній стадії розробки, вона найбільшою мірою визначає джерела стійких конкурентних переваг за рахунок фінансових важелів в умовах динамічного бізнес-середовища, що певним чином впливає на стратегію управління фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств.

Акцент зміщується у бік сфери обігу, що призводить до дисбалансу розвитку операційної та фінансової діяльності окремих сільськогосподарських підприємств, й створення нових ресурсів – фінансових активів (власних компетенцій), які в ідеалі неможливо копіювати конкурентам. Про це свідчить структура активів сільськогосподарських підприємств України, яку пропонується розглядати відповідно до наукової класифікації, розробленої в фундаментальних наукових працях академіка НААН М.Я. Дем'яненка, та його наукової школи, присвячених ефективності формування й використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Система класифікаційних ознак є адаптованою до реалій і особливостей сільськогосподарських підприємств України, враховує часті коливання в зовнішньому та внутрішньому середовищах формування і використання фінансових ресурсів на загальному фоні затяжної

рецесії в аграрній сфері. Принциповість застосування даної класифікації визначається логікою систематизованих знань, будучи удосконаленням ресурсного підходу в сільському господарстві, опрацьованим у теорії, методології та практиці запровадження в сільськогосподарських підприємствах протягом усього періоду реформування вітчизняної економіки.

Ми не можемо погодитися з тим, що теорія динамічних здатностей є логічним продовженням ресурсного підходу до формування фінансової складової розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки не втратила актуальності проблема достатності ресурсів підприємств сільського господарства для нарощування фінансового потенціалу й ефективності його використання. В умовах високої динаміки ринку сфера обігу повинна залишатись обслуговуючою та підпорядкованою по відношенню до сфери виробництва, сприяти прискоренню кругообороту засобів на стадії реалізації готової продукції.

Зауважимо, що в сучасній ресурсній концепції інакше від звичайної тлумачиться сутність фінансової складової розвитку господарської діяльності сільськогосподарських підприємств у напрямку механізму його досягнення, ступеня врахування фактора часу та ризику й економічної динаміки. Одні вважають, що механізм фінансової складової розвитку господарської діяльності в контексті стратегічного управління включає ефективне формування фінансових ресурсів, тобто певна категорія підприємств ефективніше ніж інші відбивають ресурси для створення ресурсної нерівноваги, а ринки безпосередньо впливають на можливості одержання ресурсів. Інші розуміють механізм фінансової складової розвитку господарської діяльності як ефективне інвестування фінансових ресурсів в майнові активи підприємства в поєднанні з відмінними організаційними здібностями, тобто саме внутрішньогосподарські процеси є об'єктом стратегічного управління [3, с. 59–65; 5, с. 107].

Системний підхід до фінансової складової розвитку господарської діяльності сільськогосподарських підприємств пропонує об'єднання наведених теорій та оптимальне поєднання з її специфічним зовнішнім середовищем [2, с. 4-18]. На нашу думку, в теорії й методології традиційна концепція підкреслює значення ринкових факторів виробництва та дискретні характеристики (топології) цих факторів, а сучасна концепція (теорія динамічних здатностей) – вплив фінансового управління і складні характеристики підприємств, які створюють та підтримують неоднорідність. Але застосування будь-яких теорій на практиці примушує враховувати специфіку діяльності сільського господарства.

Як показує аналіз практики українських сільськогосподарських підприємств, лише у вертикально інтегрованих структурах (агрохолдингах) розробляються та реалізуються стратегічні й поточні фінансові напрями відповідно до технології сучасного фінансового менеджменту. І хоч у багатьох випадках така інформація є закритою, однак регулярні бізнес-презентації великих агрохолдингів дають уяву про високий рівень їх виробничого та фінансового планування. На цій основі сільськогосподарські підприємства корпоративного типу ефективно використовують весь сучасний арсенал залучення фінансових ресурсів, включаючи внутрікорпоративний їх перерозподіл, випуск цінних паперів і їхнє розміщення на вітчизняних та зовнішніх фінансових ринках, залучення кредитних ресурсів зарубіжних банків. Це дає змогу раціоналізувати вартість джерел формування фінансових ресурсів на основі оптимізації їхньої структури, а також завчасно визначати часові періоди дефіциту чистих грошових потоків і допустимі сценарії їх ліквідності. Так, до агрохолдингів прийнято відносити сільськогосподарські підприємства, які використовують 50 тис. га і більше сільськогосподарських угідь. У 2011 році таких було 135, або 0,3% від загальної кількості. Вони використовували більш як 2,5 млн га сільськогосподарських угідь (табл. 1).

Однак, більшість сільськогосподарських підприємств (69,2% від загальної їх кількості) використовують менше 3 тис. га сільгоспугідь, що відповідно позначається на перспективі розвитку, оскільки їхня фінансова стратегія має реактивний характер, що не унеможлиблює повною мірою оцінити їхні реальні потреби в фінансових ресурсах. І в даному випадку орієнтиром оцінки слугують поточні витрати і бажані темпи приросту обсягів виробництва та інвестиційної діяльності.

Розподіл сільськогосподарських підприємств за розміром угідь, 2011 р.

Площа угідь, га	Кількість підприємств		Площа сільськогосподарських угідь	
	одиниць	у % до загальної кількості	тис. га	у % до загальної кількості
до 500	41386	79,8	2796,8	8,5
500,1–3000	6977	13,4	9446,6	28,9
понад 3000	1784	3,4	10402,5	31,8
3000,1–4000	696	1,3	2396,3	7,3
4000,1–5000	367	0,7	1630,5	4,9
5000,1–7000	343	0,7	1983,2	6,1
7000,1–10000	187	0,4	1554,4	4,7
понад 10000	135	0,3	2525,7	7,7

Джерело: Державна служба статистики України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

За різними оцінками, перманентний дефіцит оборотних коштів у рослинництві становить 45–60 млрд грн, в тваринництві – 40–45 млрд. грн. Для гарантування стабільного обсягу фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств на мінімально прийнятному рівні, розмір фінансово-інвестиційно діяльності в сільському господарстві на найближчі п'ять років повинен досягати 150–240 млрд грн, але третину з них нажалі не мають реальної фінансової платформи.

Розрахунки показують, що фінансування виробничої та інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств здійснюється на 75–80% за рахунок власних джерел, на 6–9% – фінансових ресурсів державного й місцевого бюджетів і на 10–15% – кредитних ресурсів комерційних банків.

За даними міжнародної фінансової корпорації, структура джерел формування їхніх фінансових ресурсів включає внутрішні фонди або нерозподілений прибуток (60%); банківські кредити (20%); внески власників або випуск нових акцій (13%); кредит, наданий продавцям (5%); інші джерела (2%).

Щодо бази формування власних фінансових ресурсів, то з початку нового сторіччя спостерігається помітна тенденція до зростання валової доданої вартості, створеної в сільськогосподарському виробництві. За 2001–2011 роки її розмір зріс у 2,7 рази і становив більш як 85 млрд грн (рис. 2). Але якісне наповнення цього зростання не адекватне фінансовим потребам сільського господарства, темпи якого значно нижчі, ніж у цілому по економіці держави, внаслідок чого частка сільського господарства за вказаний період знизилась з 15,7 до 9,4%.

У контексті розробки механізму формування фінансової складової господарської діяльності сільськогосподарських підприємств та розвитку системи фінансових відносин, в умовах динаміки трансформації ринків, прихильність широкого наукового кола одержала модель дисконтування вільних грошових потоків, яка на думку авторів, найкраще віддзеркалює рух вартості [1, с. 388; 6, с. 182]. Аналіз можливості застосування моделі в сільському господарстві дає змогу зробити наступні зауваження.

Передусім, за визначенням вільний грошовий потік дорівнює фінансовому потоку підприємства, який визначається як сума платежів постачальникам як власного, так і позикового капіталу. Платежі за позиковим капіталом визначаються умовами укладеної угоди, а за власний – дивідендною політикою. Однак за логікою цінність бізнесу не може визначатися виплатами кредиторам та власникам капіталу.

Фінансовий потік (вільний грошовий потік) пов'язаний не з видами діяльності, що генерують додаткову вартість (операційна, інвестиційна), а з діяльністю, пов'язаною з

розподілом одержаної величини доданої вартості (фінансова діяльність). Виходячи з цього, фінансові ресурси в матеріальній та латентній формах, що становлять ринкову вартість сільськогосподарських підприємств, не є базисом фінансових потоків. На нашу думку, спостерігається незрозуміле протиріччя визначення економічної сутності фінансових потоків і фінансових ресурсів.

Рис. 2. Динаміка валової доданої вартості (у поточних цінах на початок року) (джерело: Державна служба статистики України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>)

З моделі дисконтованих фінансових потоків інвестиції визначаються як від’ємна вартість (від’ємний фінансовий потік). Тому, на нашу думку, слід визнати, що вільні грошові потоки можна віднести до захисної стратегії, що обмежує обсяги діяльності підприємства, оскільки збільшення грошових потоків скорочує інвестиції, а підприємство, що не розвивається, втрачає конкурентну позицію на ринку та згодом знижує ринкову вартість бізнесу.

Вільні грошові потоки не вимірюють цінність у короткостроковому періоді, бо порушується принцип співвідношення доходів і витрат. Застосування моделі дисконтованих грошових потоків вимагає наявності тривалого горизонту прогнозування, оскільки необхідно відокремити усі грошові потоки від попередніх інвестицій. Вказаний недолік має особливе значення у випадку зростання інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств.

Щодо оцінки ефективності фінансових ресурсів, які утворюють фінансові потоки, її можна обчислити, тільки якщо сам потік в аналізованому періоді представити як сукупність найменших періодів, що вже неможливо поділити, тобто на певний час або на певній стадії трансформації фінансових ресурсів. Лише в цьому випадку можна розрахувати ефективність фінансових ресурсів, які утворили цей фінансовий потік у кожному неподільному періоді, та за допомогою цих складових відповідно оцінити теперішню ефективність руху фінансового потоку.

Складною й неоднозначною є оцінка якості фінансових ресурсів, оскільки неможливо визначити, який фінансовий потік обслуговує сферу виробництва, а який сферу обігу. Тому якщо розглядати фінансові потоки як показник результатів включених очікувань майбутніх вигод, то більшою мірою даний показник можна вважати коректним з погляду створення майбутньої вартості, але тим меншою мірою він може бути придатним для визначення фактично досягнутих результатів (з погляду аналізу успішності тих чи інших видів діяльності).

Таким чином, модель дисконтування вільних грошових (фінансових) потоків можна застосовувати лише в окремих випадках, тобто коли інвестиції підприємства генерують постійні вільні грошові потоки в кожному звітному періоді або вільні грошові потоки з постійним темпом приросту, що в сільському господарстві неможливо через особливості

його функціонування. На наш погляд, застосування показників, що ґрунтуються на очікуваннях у майбутньому періоді як результативні показники, є недоцільним.

Такі висновки спонукають до нового етапу осмислення проблематики вартісного управління в контексті застосування фінансових потоків, і основні дослідження спрямовуються на формування фінансового потенціалу та забезпечення мінімізації середньовиваженої вартості джерел формування фінансових потоків.

На нашу думку, при вивченні фінансових потоків, з метою визначення доцільності використання цієї економічної категорії для практичної діяльності сільськогосподарських підприємств й аграрного бізнесу, треба виходити з теоретико-методологічного базису категорії фінансових ресурсів та особливостей їх кругообігу в сільському господарстві.

Відомо, що часовим критерієм для авансування фінансових засобів має бути один кругооборот, після якого відшкодовуються і вступають у наступний. Аналізуючи кругооборот фінансових засобів у сільськогосподарських підприємствах, можна впевнитися, що існують деякі специфічні особливості, які є результатом відмінностей сільського господарства як галузі.

Рух засобів у сфері обігу продовжує рух виробничих засобів, крім цього засоби в обох сферах мають спільну рису – вони повністю витрачаються й відновлюються у вартісній та натурально-речовій формах після кожного кругообороту. Виходячи з теоретичних визначень фінансових потоків як основи фінансових ресурсів, є припущення, що фінансові потоки також є об'єктом кругообороту вартості. Їх рух визначають позитивні та негативні фінансові потоки, які утворюють при надходженні й витрачанні грошових засобів підприємства. Таким чином, авансування засобів у кругооборот є негативним фінансовим потоком, який не збільшує вартість.

Відкритим залишається питання стосовно форм функціонування потоків. Якщо фінансові ресурси набувають матеріальної та латентної форм у процесі трансформації вартості, то фінансові потоки описують тільки вартість зміни в процесі їх руху, тобто не віддзеркалюють уречевлену форму вартості.

На наш погляд, в сільському господарстві поняття фінансового потоку можна використовувати щодо розуміння руху економічних ресурсів за окремими видами діяльності (операційною, інвестиційною, фінансовою), що віддзеркалює єдиний їх рух у процесі кругообороту вартості, форми використання засобів і момент надходження засобів у сфері виробництва та сфері обігу й їх результативності.

На нашу думку, акцент концепції динамічних здатностей на синтезі поточкових, вартісних і поведінкових аспектів діяльності підприємства є продуктивним при дослідженні перспективних проблем, де знаходиться коріння створення конкурентних переваг, водночас вона сприяє підвищенню ефективності механізму розвитку системи фінансових відносин при формуванні фінансової складової господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, зумовлює стабілізацію структури та якості майнових активів підприємств у сфері обігу й створює фінансові ресурси, що прискорює обсяги виробництва та фінансовий потенціал.

Однак, постає питання – наскільки реальне поліпшення фінансового стану сільськогосподарського підприємства при зростанні ринкової вартості дозволить підвищити ціни на акції та зміцнити його фінансовий потенціал? Якщо останній збільшується на основі додаткової емісії акцій чи залучення позикового капіталу, це може відчутно вплинути на можливість використання таких джерел, але сам по собі він ресурсів не формує. Тому рівень капіталізації підприємства варто розглядати як один з важливіших оціночних показників діяльності, що використовується в загальній системі фінансових коефіцієнтів.

Висновки. Отже, в умовах ринкових перетворень постає необхідність у переосмисленні й уточненні методичного інструментарію та цілісності системи формування фінансової складової розвитку господарської діяльності сільськогосподарських підприємств з урахуванням нових бізнес-моделей, які б характеризували реальний фінансовий потенціал підприємств аграрної сфери.

Подальшим дослідженням є відстеження взаємозв'язків системи фінансових відносин, класифікація елементів системи фінансових ресурсів в фінансовій складовій господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, особливо з урахуванням принципу синергії, оцінка вартості підприємств як вимір ефективності його вартісних відносин на базі бюджетування й прогнозування діяльності, побудови сценаріїв перспективного розвитку підприємств, що значно поліпшить якість фінансового управління та забезпечить конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств : [монографія] / О.Є Гудзь. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
 2. Демяненко М.Я. Фінансові проблеми формування і розвитку аграрного ринку : доповідь / М.Я. Демяненко // Економіка АПК. – 2007. – С. 4–18.
 3. Крючковська Т.О. Вплив інтелектуального капіталу на ринкову вартість підприємства / Т.О. Крючковська // Економіка : зб. наук. праць ; за ред. І.Ф. Прокопенко. – Харків : ХПНУ, 2006. – Вип. 6. – С. 59–65.
 4. Левчаев П.А. Обеспечение стоимостного прироста финансовых ресурсов экономических субъектов в условиях инновационной экономики: теория и методология исследования : [монография] / П.А. Левчаев. – М. : ИД «ФИНАНСЫ и КРЕДИТ», 2008. – 216 с.
 5. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємства : [монографія] / О.Г. Мендрул. – К. : КНЕУ, 2002. – 272 с.
 6. Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств : [монографія] / П.А. Стецюк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 370 с.
 7. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями : [монографія] / за наук. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2002. – 387 с.
 8. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития / Шумпетер Й.А. – М. : Прогресс, 1982.
-